

Kreatívipar és a szervezeti etika társadalmasítása

Lits Benedek – Lits levente

DOI: 10.14267/VILPOL2023.03.10

A kreativitás a politikai küzdelem egy módja, mely a kontextuson kívülről érkező vállalkozásokban, politikai szerepvállalásban gyökerezik. Ebből ered a kreatívipar fogalma is, ami az alkotás folyamatát, mintegy a szabály-alkotói attitűdön túl az államalkotó, a társadalomalkotó és a politika-alkotó működésében látja meg. A szöveg centruma a szervezeti etika problémája és a fejlődés mozgalmainak polémiája. Mindezek összefüggéseit vizsgáltuk a hálózatosodás, a politikai tudás és a kreativitás hármában, hogy jobban megértsük, hogy miként társadalmasítható egy reálutópiából következő értékrendszer. Kiegészítettük az elméleti fejtegetéseinket egy alkalmazással, ahol a korrupció elleni harcot a politikai érdeklődés viszonyában vizsgáltuk. Megállapítottuk, hogy két különböző trend határozza meg napjainkban az EU-t. A maffia típusú kormányzás és a korábbi keleti blokk öröksége egy lemaradottabb csoportot jelöl ki. Úgy gondoljuk, hogy ez a kreatívipar hiányával magyarázható, ezért a kontextuson kívüli csoportok politikaalkotó szerepvállalásának kialakulását és annak érvényesülését kell mindinkább kísélni eltérően az elmúlt 30 évet uraló értelmiségi elgondolástól, ahol az ellenálló elit saját teljesítményének és iránymutató, oktató pozíciójának megőrzését csupán saját státuszának biztosításáért tette. Az elismert irodalomkritikus Radics Viktóriát éppen ezért idézzük cikkünkben is, ő ugyanis úgy fogalmaz a magyar társadalom alkoholizmusára is utaló Az alkoholizmusról című írásában, hogy „Az alkoholista tagadja a realitást. Ezt tisztázatlan érzelmi indíttatásból teszi, mégis azt hiszi, hogy most, azzal, hogy ő vedel, tesz valamit. Rabszolgázadás ez.”

Bevezetés

Cikkünk kiindulópontjaként azt a kérdést feszegetnénk, hogy a szervezeti etika, mint értékrendszer társadalmasításának milyen, a politikai gazdaságtan nexusaként is felfogható politikai esztétikai gesztus, viszonyulási rendszer határozható meg a narratív közgazdaságtan olvasatának kifejlődésével különösen a globalizáció diszkurzív dizájnját tekintve. A kérdés rövid feltérképezéséhez elsőként a vállalat „lelkiismeretének” problémáit, azaz a *vállalati etika problémáit* tekintenénk át. Ezt követően a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos kortárs gondolkodás előzményének tekintett kiteljesedő neoliberalizmus egy különös vonulatára vetítenénk rá az előzőek megállapításait, melynek következtetéseként a társadalmasítás egyik sajátos formációelméleti mozgatója rajzolódik ki, nevezetesen a *globalizáció*.

Mindezen belátás után pedig három, a kollektív termelést milyenségében kiküzdő fogalmiság bemutatására tennénk kísérletet. A *hálózatosodás, a kreativitás és a politikai tudás* jelentős szerepet artikulálnak a politikai esztétika narratív közgazdaságtani kifejeződéseiként magának a társadalmasításnak, amiben elhelyezve a vállalatok felvázolt összefüggéseit az erényetikai megközelítés, így az értékek párbeszédének totalitása, mint szükségszerűség mutatkozik meg az eljövendő mimézisében, a már meg is érkező középtávú szakasz kibontakozásában. Ezért állításunk szerint a társadalmi fejlődés kiküzdése mintegy elkerülhetetlenül artikulálódik a szervezeti etika működésében, tehát objektivációjában, mely a művészet és a tudomány tendenciáinak formai

egységeként vonatkoztatható. A folyamat kettős: érzékivé válik benne mind az ember, mind az igazság.

„Lelkiismeret” és társadalmi fejlődés

Zsolnai László a következőképpen vezette fel a vállalatok céljainak meghatározása kapcsán írt korábbi írásainak alapvető megállapításait (Zsolnai, 2004). Úgy gondolta, hogy azon vállalatelméleti koncepció, mely a részvény-tulajdonosi paradigma mentén beszél a vállalkozások milyenségéről, mellőzi azok társadalmi-ökológiai beágyazottságát. Tehát a vállalkozást egyedül részvényesi projektnek titulálva egyedül a cash flow termelés tekintetében vizsgálta mellőzve azon megállapításának jelentőségét, miszerint „a vállalat egy társadalmi és ökológiai környezetben működő komplex entitás” (Zsolnai, 2004, p. 5). Állítása szerint azonban mindezek tudata kötelez a teleológiai olvasat kiterjesztett megragadhatóságára megteremtve az értékek működésének vizsgálatát, magát az erényetikai hagyomány jelentőségét és annak hangsúlyozását. Ebből eredeztetve a verseny és profit célrendszere mellett fontosnak látta „a természeti környezettel való törődés, az alkalmazottak egészségére való figyelés vagy a fogyasztói jól-lét előmozdításának” (Zsolnai, 2004, p. 5) beillesztését az elmélet tekintetébe, mely kifejezőjévé válhat a társadalmi igazságosság tendenciáinak.

A vállalatvezetők felelősséggel kapcsolatos normasértéseiről is beszél. Kollégájával (Albert Bandura) a szocio-kognitív cselekvésemélet adta keretek segítségével olyan mechanizmusokat azonosít a vállalatok kortárs működésében, mint „a morális igazolás, az eufemisztikus címkézés, a kedvező összehasonlítás, a felelősség áthárítása és szétterítése, a következmények figyelmen kívül hagyása vagy eltorzítása, valamint az áldozatok dehumanizálása és kárhoztatása” (Zsolnai, 2004, p. 7). Mindezek feloldása kapcsán azonban válaszokat sürget és olyan koncepció kidolgozására tesz ő is kísérletet, melynek elsődleges célja – a korábbi célok felülírásával – a kapitalizmus felülírása egy jól-létebb rendszer érdekében.

A szervezeti etikáról, mely megfeleltethető a „lelkiismeret” bizonyos leképezéseivel, úgy gondolkodik, hogy az képes feloldani a korábbi viszonytagadás és részvételihiány folytonosságát valóképp az értékrend működtetésének eseményeiben. Vizsgálódásának eredménye 4 konkrét módozat: a vállalatok működésének monitorozása és az eredmények nyilvánossá tétele (1), a vállalatok és az érintettek közötti párbeszéd átláthatóságának és nyíltságának növelése (2), a vállalati elszámoltathatóság (3), és a világos, éles és konkrét beszéd, azaz a dolgok nevének nevezése (4). Itt fontos kiemelni, hogy a politikai esztétika magát az esztétikumot közelíti meg, mint társadalmi auktor, azt emeli ki és mutatja be a katarzis fogalmán keresztül úgy, mint annak Utánjáról valóságos, azt igazoló és az eljövendő mimézisének kutatásában teljes rendszer. Amiben relevanciáját kell mégiscsak látnunk, az az, hogy kifejezője lehet mind az uralomnak, mind pedig az ébredésben teljes felszabadító hatalomnak, melyek reálutópiaként fogalmazódnak meg. Tehát a vállalatok megújítása a politikai esztétika jegyeiben osztozik, ami így tere és elsőbbsége azon politikai gazdaságtanba integrált filozófiai hagyomány belátásának, mely kapcsán a következőkben idézett Jameson Mallarmét hozza példaként: „A mentális kutatások számára csak két út áll nyitva: az esztétika és a politikai gazdaságtan.” Ez az értékrendben való megosztottság kettőssége, ami azon

formai-lényegi elemzés követése, mely átvezet a társadalmisítás szükségességére, mivel osztozik a kollektív termelésről alkotott koncepcióban, egy fejlődést szorgalmazó narratíva totalitásában.

„A csoportok »valóságát« tehát összefüggésbe kell hozni a kortárs élet intézményes kollektivizálásával: ez volt természetesen Marx egyik alapvető jóslata: hogy az egyéni tulajdonviszonyok (a gyár vagy a vállalkozás, mint magántulajdon) »burka« alatt a kollektív termelési viszonyoknak egy egészen új hálózata alakul majd ki, amely összeegyeztethetetlen lesz elavult burkával, héjával vagy formájával.” (Jameson, 2010). A szerző 1991-ben pontosan azonosítja az újonnan kiépülő gazdasági-társadalmi rend azon tendenciális sajátosságát, hogy a globalizáció mintegy önnön kifejezőmódként működteti a társadalmisítás előkészületeit. Miként elmondja a változás tekintetének hömpölygő következményeit, úgy fogalmazza meg gondolataiban a kapitalizmus egyik különös fejleményét, hogy lényegében a kultúra átkódolásában látja a megnevezett tereket és ama realizmust, mely az esztétikum kifejlesztésének aktív tereként bocsátkozik a posztmodern politika megfogalmazására. A politika elgondolásában a helyes viselkedés és terek meghatározása, annak lehetőségével (estünkben értsd szervezeti etika) a valóságának visszatükrözése és jelenlétre vonatkoztatott megtapasztalásában társadalmi. Mindezekből fakadóan egy hálózatos, a politikai tudást transzdiszciplinárisan működtető politikai gazdaságtan képe rajzolódott ki napjainkra, mely a politikai gazdaságtanban alkotók hatalmában képessé válik azon neoliberalizmus meghaladására, mely pusztán erőszakként azonosít minden ideológiát.

*** Összefoglaló cikkében Zsolnai azt is megidézi, hogy globális kormányzásra van szükség az etika gondolatának érvényesítéséhez, azonban ellentmondást lát a globalizáció és a globalizáció intézményei között. Ezen ellentét számunkra azonban a globalizáció és a lokális párhuzamosságában és az értékrend egynemű közegében feloldhatóvá válik.

Narratív közgazdaságtan és performatív rendszerei

A narratív közgazdaságtan kutatási módszertant kínáló olvasata nem teszi lehetővé magának a szemléletmódnak a meggyőződésben történő elhelyezését. Nem egyértelmű, hogyan kapcsolódik a viselkedések gazdasági sajátosságához és hogyan tükrözheti vissza a meggyőződés bármilyen minőségét, az abból következő tudást. Robert Shiller ezzel kapcsolatban könyvében nem igazán ad útmutatást (Shiller, 2021), ellenben az általa igen szélesen bemutatott módszertan alapjául szolgálhat azon megállapításainknak, melyek mégiscsak a társadalomirányítás megújításaként értelmezve a narratív szempontok figyelembevételével az esztétikai olvasat lehetőségének kiterjesztését látják igazolódni művében. A globalizáció ekképp dizájn és ekképp kíséri a szervessé válás lényegét érintő törekvése ama gazdasági sajátosságot, mely tökéletesség a hiány feloldásában. Ez azonban ellentétét is kell, hogy jelentse a társadalom számára az ábránd segítségével formát adó működés elutasításának. A performativitása tehát abban rejlik, hogy szükségyszerűen jelen van mind önnön társadalmában, mind magában az esztétikában, mely kettős az ember megjelenítésében és az igazság kikényszerítésében.

Nyilvánvalóvá vált ugyanakkor, hogy a szervezeti etika korlátokba ütközik, amikor a megfelelő eszköztár hiányában csupán az ábránd jelenlétében osztozó gazdaságfilozófiai hagyományt jelöli. Ezért a szervessé válás három elméleti ívét fejtenénk ki.

A társadalmisítás gondolata

Nem volt rég, mikor az irracionalista gazdaságfilozófiai hagyomány egyértelművé tette a piac elkerülhetetlenségét az értékrend mintegy bővített rendben szükséges szerepéből következőleg. Tehát Hayek a Végzetes önhittség című munkájában a következőképpen fogalmazott: „A piac az egyetlen közösségi forma, amely egy nagyobb közösséget egyben tud tartani”. Trautmann (1994) azonban tanulmányában elmondta, ennek oka a kiterjesztés hagyományának hiányosságából fakad. Úgy gondolta, a közgazdaságtannak azon kihívásra kell sürgősen választ találnia, hogy milyen forma képes megteremteni az értékrendi egység valóságát a társadalmak egésze számára. Habár ez a törekvés határozta meg egyrészt az újabb elméleti küzdelmeket, mely a viszonytagadás és a hamis közösség helyébe lépő társadalmisítás fogalmi rendszerében jelölhető, mégis az új infrastruktúrája és a globalizáció dizájnjának felismerése sokáig váratott magára, ekképp vált a neoliberalizmus jelezte formációelméleti szakasz az elválasztás lassú hagyományává.

Tehát a társadalmisítás az igazságosság emberi nemmé változásában gyökerező alkat, mely a tudás kiterjesztésében a felzárkóztatást és a felemelkedést jelöli egyszersmind. Ennek módzatai kizárólag a szervessé válás azon nexusait jelentik, melyek az irányítás és a tudáshierarchia kettősében osztozva önmagukból fakadóan artikulálják az ábránd jelentette mély hitet és méltóságot. A társadalmisítás ma egyet jelent a tudásalapú társadalom kényszeredettséggel, így kifejezőmódja is elsődlegesen fejlődélméleti, azonban az útfüggőség feloldásában képzelhető csak el, mivel abban az esetben a reálutópia fogalmát szigorúan csak, mint a jövőkép által egyedülként kifejezett igazságossági kritérium állapíthatjuk meg.

Politikai tudás szerepe

Elsőként a politikai tudás működését emelnénk be, annak is kortárs érdekességét, még pedig azt, hogy a politikai gazdaságtan számára kettős szerepben jelenik meg. Egyrészt, mivel lényegét tekintve transzdiszciplináris jelenléte jelentékeny a gazdaságpolitika és más társadalom-irányítási és fejlesztési kifejlődés megváltozásában, elkerülhetetlen róla beszélni a globális kormányzás invarianciájának kifejezése kapcsán. Másrészt a jövőkép diszkontálásának hagyományát is jelöli, ami azért jelentős előrelépés, mert tendenciává vált (lásd zöld pénzügyek), hogy a kultúra működteti mechanizmusában a gazdaságot, amit így intézményes érzékelésén felül is el lehet fogadni (Lits & Lits, 2022). Mindezen két állítás a piac korábbi modelljeit integrálja a kollektív termelés hagyományában, annak nem dekontextualizálásával, de mindenképp periférikus ellentmondásosságával. Ez kiutat mutat a hayeki elképzelésből: társadalmi vonulatként szemléli és alkalmazza a vállalatok „burka” alatt létrejöttet ezen értelmezés, így terjedése és használata, mely Lukácsnál, mint ritmus válik ki a munkából, valamiképp pedig az esztétikumot narratívaként mutatja fel, előidézve a politikai esztétika elsődleges ítéletét a felszabadított munka, a szellemi munka kiküzdésében.

Amennyiben a vállalatokat ennek alávetve értelmezzük, nyilvánvalóvá válik, hogy a szervezeti etika átfogó realizmussá váló tendenciája határoolja a tudásalapú társadalom modelljét. Ez maga a stratégiaalkotás és küldetés alrendszerre válása, mely a helyek és a helyes viselkedés kikövetkeztetése és figuránsjellege. Tehát, ha behelyezzük a vállalatról alkotott elméleti problémák és konklúziók viszontagságait e folytonosság és zártság keretei közé, a látszólagos ellentétek feloldását követően az erényetikai megközelítés szükségszerűségében válik láthatóvá, átvezetve a kollektív termelés nexusainak vizsgálatáig.

Hálózatosodás

Mi egy peremmegállapítás mentén látnánk be a terület jelentékenységét, ez a gazdasági rendszer Jamesonnál is megállapított kollektivitás-gyakorlata. Az, hogy a tudásmegosztás és a társadalomirányítás, mely azonosítás és ábránd, a technokultúra működésében kizárólagos, így jelöli a forma, a narratívák rendszerének és a politikai tudás szerepének ama fogalmi kettősét, mely rávezet az esztétikai hatalom tudásának szervezet etikai jelenlétére. A hálózatjelleg működése öntanuló és kiterjesztés-természetű ebben dichotóm, megfogalmazhatnánk úgy is utalva a korábbiakra és elmélettörténeti előzményeinkre, mint a kiáltás és a tudáshierarchia kategóriáira.

*** Az utalás a Hayek által idézett Arisztotelész-idézetre: „egy közösség addig tarthat, ameddig a hírnök szava elér”, mely kapcsán Trautmann összegzi állítását: „Az információ csak ezen a határon belül torzulásmentes, csak eddig lehet hatékonyan helyettesíteni a piacot. Ezután a bővített rend megköveteli a piacot.” Úgy gondoljuk, ennek meghazudtolásának mutatkozik a fentebb bemutatott hagyomány is, felismerve az infrastruktúra részvételi szerepét (mely az ábránd és a szellemi munka közössége).

A politikai esztétika kiterjed, ahogyan a hálózati működés is mindinkább szolgálja az arisztotelészi hírnök szavának torzulásmentes továbbadását. A vállalat pedig mintegy megszervezi és konfigurálja érintettjeiben ennek működését és az értékrend invarianciáját. A szervezeti etika tehát a vállalati burokokban beigazolódva a teljesség az orientációs pluralizmus és értékpárbeszéd alkotta 'természeti rendszer' érzékivé válásában. Ezzel el is érkezte a kiterjesztés utolsó meghatározó módozatára, mely a kultúra és az esztétika továbblépését képezi, mint munka a termelésikultúrában.

Kreativitás

Azon megállapítás, mely a posztigazság kutatásaként jelöli ki a kultúra reprezentációját, egyértelmű kapcsolatot azonosít: „A kultúra szükségszerűsége a kreatív, mely a valóság eszmévé alkotásának lényege.” Az alkotás tehát a realizmus feletti uralomváltás politikai esztétikai megjelenítéseként hordozza a tekintet kiterjesztő, performatív fogalmiságát, „mely nem tekint magára úgy, mint az igazság birtokosára” a kultúra narrativitásában, habár hordozza a részvétel és az ábránd kijelölő, így irányító feltételét. A vállalatok nexusa is ebből következik, miszerint olyan hálózatiságban képes megjeleníteni a hit uralomváltásban egyedüli rendszerét, ami egyrészt társadalmisított, másrészt az igazságkritérium végigvitelének folytonossága.

A méltán igen becsült Radics Viktória is ezt a kontextust ragadja meg Az alkoholizmusról című publicisztikájában (Radics, 2023). Az extázisra törekvés pusztán erőszakként jelenhet meg elgondolásában, míg a katarzist kiváltó bármely 'találmány', mint katalizátor viheti véghez a mozgalmiság legradikálisabb átalakulását egészen a társadalomig, magát az alkotást. A kecsegtetően a magyar valóságra mutató olvasat pedig e szerint érthető ki írásából: a forrongás, az extázis hevében szellemi kuszaságba vergődő működés kizárólag az eltartás, az absztinencia és az érzékelés kiterjesztésének útján oldható fel. Ez az olvasat elemzési módszerünk alkalmazásakor vissza is fog köszönni, akkor mi valamelyest a felelősségben megosztó és az értelmiségen kívül születő elköteleződés jelentőségének felismerésére tennénk javaslatot. Lits László Áron két megfogalmazásával élve előre a kontextusból ki nem ragadható módon tüntetnénk fel álláspontunkat: „Ki ragaszkodik a státuszához a harcban, tűnjön is el vele.” Illetve „Dolgunk csupán a hagyomány gondozása és mindazok kísérése, kik gyerekszoba nélkül gyerekszobát álmodnának az elkövetkezőkben.” Visszatekintve azonban elemzésünk ezzel le is zárja a módozatok sorát, ugyanis az esztétikum kifejeződésének politikai gazdaságtani elkülönbözőségeit felfedve a szervezeti etika három önmagában is kiküzdésre kínált zárt teljességét mutatta be.

Összegzés

A három alapvető megközelítést bemutató rövid írásunk célja a szervezeti etikát érintő összefüggések kapcsolatának feltárása volt a politikai esztétika narratív közgazdaságtani kifejeződéseiben. Mint írtuk, a szervezeti etika, amennyiben elfogadjuk, mint a vállalat „lelkiismeretének” egy leképeződése, képes beszédmódjában az értékrend kiterjesztésének artikulációjává válni, azonban ez kizárólag abból fakadhat, hogy a globalizáció intézményes rendszere adta keretek között a kollektív termelés szerkezetének elemzéseként tekintünk rá.

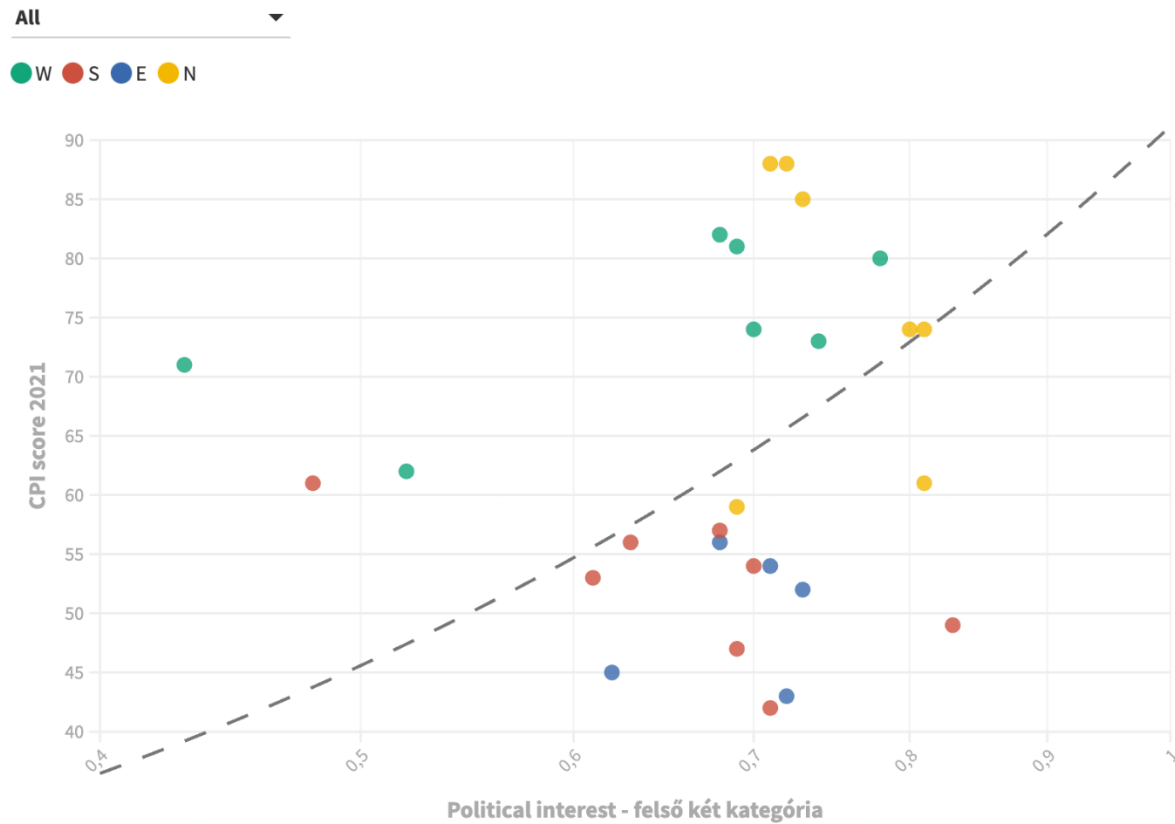
Ennek végigvitelére három módozat milyenségét működtettük, nevezetesen *a politikai tudást, a hálózatosodást és a kreativitást*. Eszközül a kollektív termelés jamesoni tettenérését választottuk, mely Marx egyik jóslatának, a kollektív termelés kifejlődésének megvalósulását írja le a posztmodern, azaz a kései kapitalizmus kulturális működéseként. Zsolnai gondolataival a szervezeti etika rendszerét megnevezve a trautmanni irracionizmuskritikát vettük alapul az értékrend szervessé válásának leírásához és a társadalmisítás „lelkiismeretét” érintő megfogalmazásához. Írásunk feltevéseink és alapvető konklúzióink bemutatása mellett azon bizodalomban egyedüli, miszerint érzékivé válik mind az ember, mind az igazság, mind az orientációs pluralizmus az értékpárbeszéd alkotta 'természeti rendszer'-ben.

Alkalmazás

A három alapvető megközelítést bemutató rövid írásunk összefüggéseit egy alkalmazott elemzés kíséretében tesszük közre. Elméleti keretrendszerünk a hagyományosabb elemzések kereteit nem szándékozik végérvényesen mellőzni, csupán formai oldalról közelítve kívánczik megragadni a különböző országok gazdasági állapotaiként jellemzett politikai rendszerek egymáshoz képest mért elkülönbözőségeit. Tudatában vagyunk annak, hogy 'kevésváltozós' elemzésünk hiányosságok jeleként értelmezhető, ezért kérjük Olvasóinkat, hogy a következő alkalmazás eredményeinek figyelembevételével ítéeljék meg megközelítésünk hasznosságát. Ami

elsőre információvesztésnek, esetleg mellőzésnek tűnhet, korábbi elgondolásunk visszatükrözésének tudatos eredménye. Adataink pedig egy olyan megragadott EU-t vesznek alapul, melyet leginkább Lukács Marxtól vett mottója fejez ki, hol „Nem tudják, de teszik.” Kétféle adatbázist vettünk alapul a felvázoltak megragadásának érdekében. (Forrásaink: Standard Eurobarometer 95 - Spring 2021, Corruption Perceptions Index, Transparency International, 2022 (2021 dataset), UN, M49 Standard - geographical regions, 2023.) Míg előbbiben a politikai érdeklődés mutatóját (a négy kategóriából a felső kettő az érdeklődést, az alsó kettő a kevésbé érdeklődést jelölte, mi ezt két csoportra bontjuk: érdeklődik, nem érdeklődik) emeltük be (0-100%), addig utóbbi a korrupciós indexét mutatja meg (0-100, minél alacsonyabb, annál súlyosabban van kitéve a korrupciós kockázatnak az adott ország). Ez a koncepció relevanciáját abból meríti, hogy politikai érdeklődésként azon tevékenységek összességét képzeljük el, amelyek már tartalmazzák az intézményi környezet hatásfokát és a politikai rendszerben előálló felelősségvállalás mértékét, tehát a korrupció érzékelésének fokát viszonyba állítva a hálózatosodás és politikai tudás dinamikus elrendezésében azonos potencialitásként jelenhetnek meg az egyes országok.

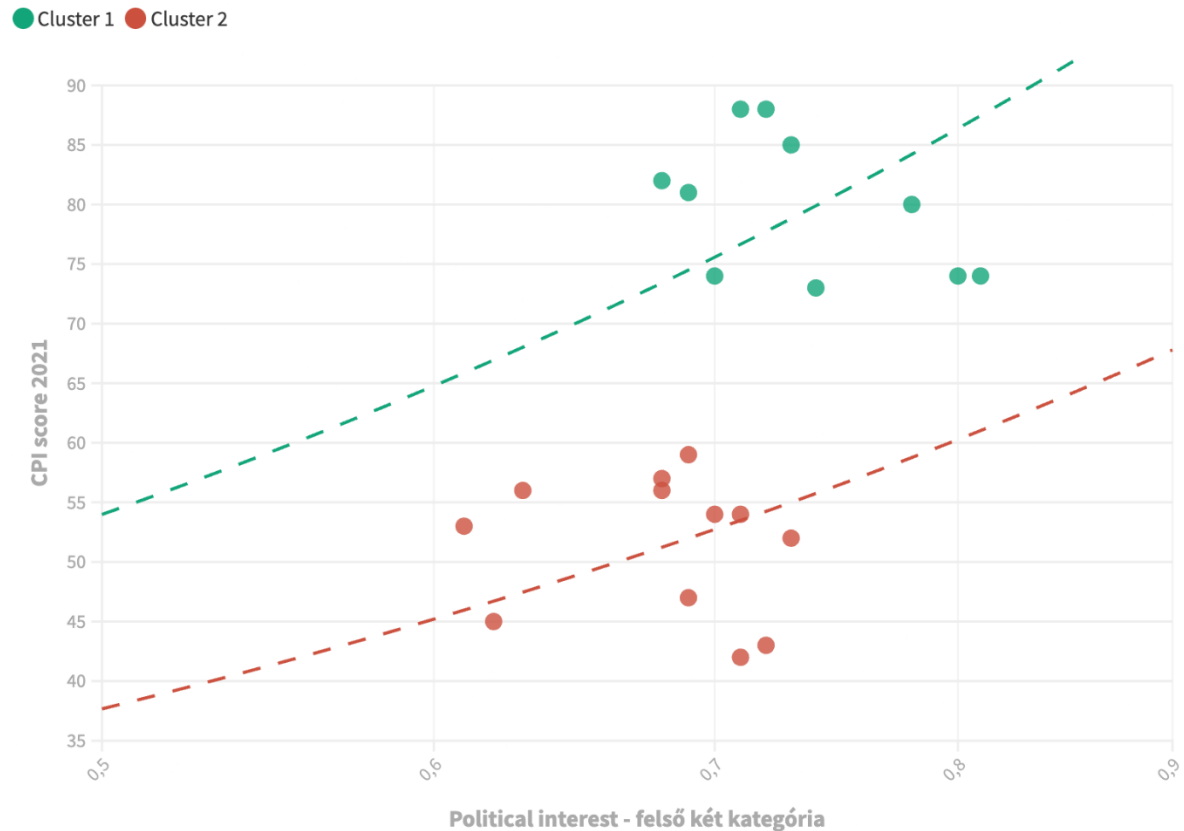
A hálózatosodás és a politikai tudás megfeleltethető a hely és helyzet klasszikus hagyományának így a kritikai potenciál, mozgalom vizsgálataként jelenhet meg elemzésünkben a korrupció és a politikai érdeklődés adta két csoport között megjelenő különbség. Kérdésünk is erre vonatkozott: Hogyan ragadható meg a politikáról való hálózatos beszéd és a különböző szervezetekben tapasztalható korrupció közötti összefüggés, mint például a magyar társadalom aggasztó impotenciája? Kifejezhető-e két csoport, rámutatható-e a mozgósítás és alkotás hagyományaiban fennálló különbségekre? És ha igen, milyen további kutatási irányok merülhetnek fel ama problémából fakadóan, hogy a dolgozók alkotóereje elfojtottabb/nem feltárt egyes társadalmakban, illetve állami-intézményi megoldások ezen esetekben nem is igazán segíthetnek, hiszen a kellő politikai tudás rendelkezésre áll a körülményekhez képest (értsd tájékozódás és tájékoztatás lehetősége), és a hálózat, a szövet is mintegy alkotóeleme a társadalmak mindennapjainak?



1. ábra: Az Európai Unió tagországai korrupciós index és politikai érdeklődés szerint, regionális csoportokban

Forrás: <https://public.flourish.studio/visualisation/14269731/> (2021), saját szerkesztés

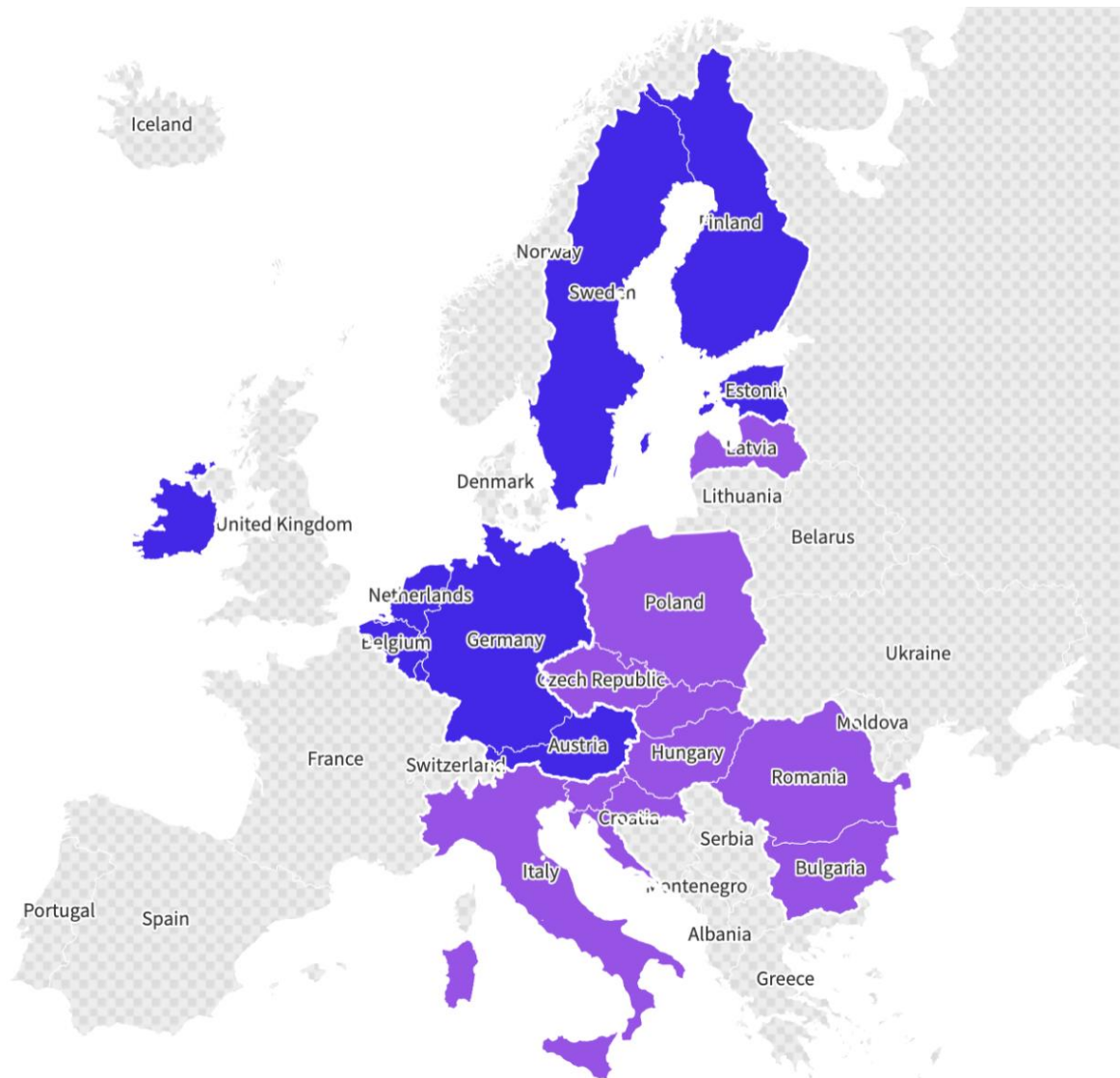
Elsőként pusztán ábrázoltuk az adatokat egy koordináta-rendszerben (1. ábra), ahol tüstént megfigyelhetővé vált három fontos sajátosság: A politikai érdeklődés és a korrupció mértéke között ellentétes irányú kapcsolat áll fenn (1), a kijelölhető trend két jóllátható csoportot választ ketté (2), illetve a trend felett és alatt elhelyezkedő teljesítmények az EU-s országok elhelyezkedése által meghatározott (3). Jellemzően a nyugati, illetve az északi országok teljesítenek felül a várakozáson, míg jellemzően keleti, illetve déli országok szorulnak a kevésbé hatékony oldalra. Öt outlierről beszélünk majd a későbbiekben: kiemelkedik egységre jutó teljesítményével baloldalt sorban Franciaország, Spanyolország és Portugália, továbbá alul jobbra Litvánia és Görögország is kifarok a további elemzés feltérképezettségéről.



2. ábra: Az Európai Unió tagországai korrupciós index és politikai érdeklődés szerint, klaszterekre bontva

Forrás: <https://public.flourish.studio/visualisation/14255491/> (2021), saját szerkesztés

A két klaszterre bontott kép az előzményeket egészíti ki (2. ábra). A trend kettéválasztásával két közel eltolt, hasonló irányú összefüggést fedezhetünk fel. A két csoport, melyeket a 3. megállapítás következtében árnyaltabban is vizsgálhatunk, korábbi fogalmaink szerint a kreativitás fokát tekintve térnek el, egyszerűen fogalmazva mikéntreagálásuk különbözősége határozza meg a korrupció elleni cselekvés hatékonyságát. Ha visszagondolunk a kreativitás elképzelhetőségére, ezen a pontos érdekes levonnunk a tanulságot, mind a művészet helyzetére nézve, mind a kreatívipar hiányosságait tekintve. A jellemzően jogállamszegény berendezkedések és a korábbi keleti blokk országai (3. ábra) az önmagára mutató értelmiség problémáival, az azt övező polémiának elfolytottságával küzdenek, elfelejtkezve arról, hogy a mozgósítás és a katarzis Utánjára mutató katalizátorként azonosítható esztétikai működéssel rukkoljanak elő. Magyarországra mindenképpen elbeszélhető a lebilincselés esztétikájának értelmiségi narratívája, ami lényegileg egyenlő a politika elsőbbségének átmeneti tagadásával, a politikára és ekképp alkotásra törekvő elfedezésének hiányával; kritikailag eszerint mustrálni kell.



3. ábra: Az Európai Unió tagországi klaszterekre bontva, kék: Cluster 1, lila: Cluster 2

Forrás: <https://public.flourish.studio/visualisation/14308317/> (2021), saját szerkesztés

Ábrajegyzék

1. ábra: Az Európai Unió tagországi korrupciós index és politikai érdeklődés szerint, regionális csoportokban
2. ábra: Az Európai Unió tagországi korrupciós index és politikai érdeklődés szerint, klaszterekre bontva
3. ábra: Az Európai Unió tagországi klaszterekre bontva, kék: Cluster 1, lila: Cluster 2

Források

Corruption Perceptions Index, Transparency International, 2022, ISBN: 978-3-96076-198-3
<https://www.transparency.org/en/cpi/2021>

Jameson, F (2010). *A posztmodern, avagy a kései kapitalizmus kulturális logikája*. Noran Libro

Lits, B. & Lits, L. (2022). *A vihar (Francia-német kapcsolat)* [online] Available at: <https://fejlodegazdasagtan.hu/2022/12/10/a-vihar-francia-nemet-kapcsolat/> [Accessed 14 Dec. 2022].

Lits, L. (2022). *A kultúra tagadása maga a recesszió* [online] Available at: <https://fejlodegazdasagtan.hu/2022/08/30/a-kultura-tagadasa-maga-a-recesszio/> [Accessed 14 Dec. 2022].

Radics, V. (2023). Az alkoholizmusról. *FEUILLETON, LXVII(25)*

Shiller, Robert J. (2021). *Narratív közgazdaságtan*. HVG Kiadó Zrt.

Standard Eurobarometer 95 : Standard Eurobarometer 95 - Spring 2021 (v1.00). (2021). [Data set]. European Commission, Directorate-General for Communication.
http://data.europa.eu/88u/dataset/S2532_95_3_95_ENG

Trautmann, L. (1994). A közgazdaságtudomány hellenizálása. *Eszmélet*, (24)
http://epa.oszk.hu/01700/01739/00009/eszmelet_EPA01739_24.item936.htm

UN, M49 Standard - geographical regions <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/#geo-regions>

Zsolnai, L. (2004). *A gazdasági etika paradoxona*. [online] Available at: http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1001/1/vt_2004_Zsolnai.pdf [Accessed 14 Dec. 2022].